

היום נלמד בעזרת ה':

נדריים דף סג

(המשך מעמוד קודם)

למדנו במשנה הנודר 'עד הגשמים' כוונתו עד רביעה שניה. לדעת תנא קמא עד שירדו גשמים בפועל ולדעת רשב"ג עד הזמן שהם אמורים לרדת.

במשנה פירשנו על פי הר"ן. להקלת הבנת הסוגיא נבאר אותה על פי הרא"ש. הרא"ש מפרש שהסיבה שהנודר עד הגשמים כוונתו לרביעה שניה כי 'גשמים' לשון רבים – שתי רביעות.

אמר רבי זירא מחלוקת וכו': כל המחלוקת במשנה היא באומר בלשון רבים כנ"ל, אבל הנודר 'עד הגשם' בלשון יחיד - לכולי עלמא כוונתו א. לרביעה ראשונה ב. לזמן הרביעה. (נ.ב. כי הנודר עד 'הגשם' כוונתו למושג 'גשם' והיינו לזמן הגשם, אבל הנודר עד 'הגשמים' בלשון רבים כוונתו לרביעה שניה ובה נחלקו הדעות האם כוונתו לזמן שלהם או לירידה בפועל).

איזוהי זמנה של רביעה: הגשם יורד בשלוש קבוצות: בכירה (ראשונה), בינונית, ואפילה (מאוחרת). זמן הרביעות מתחיל בחודש חשון. נחלקו הדעות בתאריכים שלהם.

אין היחידים מתענים עד שיגיע ר"ח כסליו: הרביעה האחרונה היא הזמן שבו אם עדיין לא ירדו גשמים מתחילים להתענות 'היחידים' הלא הם התלמידי חכמים. מכיון שלדעת רבי יוסי הרביעה האחרונה זמנה בר"ח כסליו - אז מתחילים היחידים להתענות.

ואמרין עלה: וביארנו את דברי הברייתא שסיפרה לנו על שלוש הרביעות, כי הרביעה הראשונה היא הזמן שבו מתחילים להתפלל על הגשמים ותן טל ומטר (בארץ ישראל), ואילו הרביעה האחרונה היא הזמן שבו מתחילים היחידים להתענות. אך השאלה היא:

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

מה הנפקא מינה ברביעה השניה? ורבי זירא מתרץ: שהנודר עד הגשמים אסור עד רביעה שניה.

גשמים שירדו שבעה ימים: דברי רשב"ג מתאימים עם רבי יוסי הסובר שרביעה ראשונה בי"ז ושניה ב-כג', שאז אם התחילו לרדת גשמים בי"ז עד כג' נמצא שהרביעה הראשונה ביום הראשון והשניה ביום השביעי. אבל לדעת רבי מאיר שהראשונה ב-ג' והשניה בי"ז אין צורך בשבעה ימים, ואילו לדעת רבי יהודה שהראשונה בי"ז והשניה ב-כג' לא יספיקו שבעה ימים.

רשב"ג בא לומר שאפילו שירדו הגשמים כיחידה אחת ללא הפסקה הם נחשבים לשתי רביעיות וממילא הנודר עד הגשמים וירדו שבעה ימים כנ"ל נחשב שכבר ירדו שתי רביעיות והתקיים נדרו. (ויש לציין שרשב"ג אומר זאת לרבנן אליבא דשיטתם שצריך שירדו הגשמים בפועל, כי הרי לשיטתו מספיק שיגיע זמן הגשמים).

הקושיא: רשב"ג אמר שגשמים שירדו שבעה ימים כנ"ל נמנים כשתי רביעיות. והרי כל הנפקא מינה לרביעה שניה היא לענין נדרים כאמור. ואילו רשב"ג בדבריו לא חילק בין אמר 'עד הגשמים' בלשון רבים לבין אמר 'עד הגשם' בלשון יחיד - משמע שגם אז הוא אסור עד רביעה שניה. מוכח שלא כדברי רבי זירא?

תירוץ: רשב"ג בברייתא דיבר באופן שהוא אמר 'עד הגשמים' ולכן אסור עד רביעה שניה.

משנה: קונם יין שאיני טועם לשנה: מכיון שהוא אמר 'לשנה' (בניקוד פתח) כוונתו לומר 'השנה' כלומר השנה הזו שאני נמצא בה, ולכן אם בית דין החליטו לאחר מכן לעבר את השנה הוא אסור גם בחודש אדר ב' שהוא חודש השלוש עשרה. (והחידוש הוא באופן שהוא נדר בתחילת חודש ניסן, שאנו לא אומרים שהוא התכוין רק לשנים עשר חודשים כשנה רגילה אלא הוא אסור גם באדר שני - ר"ן).

עד ראש אדר: הנודר 'עד ראש חודש אדר' ולא פירט איזה אדר, הכוונה לאדר ראשון ולא לאדר שני. וכן הנודר 'עד סוף ראש חודש אדר' הכוונה לסוף אדר ראשון. כי סתם 'אדר' הוא אדר ראשון.

גמרא: דתניא אדר הראשון: הכותב תאריך בשטר והזמן הוא אחד מחודשי אדר בשנה מעוברת - נחלקו הדעות האם סתם 'אדר' הכוונה לאדר שני וממילא באדר ראשון צריך

לפרט שזהו 'אדר ראשון', או שסתם 'אדר' הוא אדר ראשון וממילא באדר שני צריך לפרט שזהו 'אדר שני'.

הדעה האחרונה היא דעת רבי יהודה, ולכאורה דברי המשנה הולכים כשיטתו שסתם אדר הוא 'אדר ראשון', ולכן הנודר עד ראש אדר או עד סוף אדר בלא לפרט איזה אדר כוונתו ל'אדר ראשון'.

אמר אביי: המשנה מתאימה גם לדעת רבי מאיר הסובר שסתם אדר הוא אדר שני. אלא שהמשנה מדברת באדם שלא ידע עדיין שהשנה מעוברת ולכן ברור שכוונתו לאדר ראשון (כי כוונתו לאדר הסמוך לשבת), אבל הברייתא של שטרות מדברת כשכבר ידוע שהשנה מעוברת ואז סובר רבי מאיר שסתם אדר הוא אדר שני.

הגמרא מביאה ראיה לתיחוצו של אביי מברייתא:

מכלל דרישא לאו במעוברת עסקינן? הרי לא יתכן שהרישא מדברת בשנה שאינה מעוברת, כי אם כן מדוע הנודר עד ראש חודש 'אדר' בסתם - נאסר 'עד ראש חודש אדר הראשון', והרי יש רק אדר אחד? אלא בהכרח שגם ברישא מדובר בשנה מעוברת. ואם כן מה ההבדל בין הרישא לסיפא? בהכרח שההבדל הוא בין אם הוא ידע שהשנה מעוברת ללא ידע.

משנה: האומר 'קונם יין שאיני טועם עד שיהא הפסח' אסור עד ליל פסח, לפי שהתכוון לאסור את עצמו רק עד שעה שדרך בני אדם לשתות יין דהיינו עד ליל פסח, ובליל פסח כבר מותר לו, לפי שאנו אומרים שלא התכוון לאסור את עצמו בליל הפסח ביין שאז כולם שותים ד' כוסות של יין.

עד שיהא הצום: עד יום כיפור.

אינו אסור אלא עד לילי צום וכו': הוא אסור בבשר רק עד סעודת ערב יום כיפור, ובסעודת ערב יום כיפור כבר מותר לו, לפי שהוא לא התכוון לאסור את עצמו בבשר בסעודת ערב יום כיפור שאז כולם אוכלים בשר.

עד שעה שדרך בני אדם לאכול שום: דהיינו רק עד ליל שבת, שעזרא תיקן לישראל שיאכלו שום בליל שבת (= לפי שאז יש מצוות עונה והשום מרבה את הזרע), ובליל שבת כבר מותר לו, לפי שבליל שבת כולם נהגו לאכול שום והוא לא התכוון לאסור את עצמו בזה.

האומר לחבירו וכו': האומר לחבירו 'קונם מה שאני נהנה ממך אם לא תקח ממני ותתן לבנך כור של חיטין ושתי חביות יין' (= כלומר יאסר עלי בנדר להנות ממך אם לא תקח וכו'), וחבירו לא הסכים לקחת, יכול הנודר 'להתיר' את נדרו ללא צורך בחכם, אם יאמר לו חבירו - הרי כל מה שנדרת היה בשביל כבודי שאנשים יראו שאתה מכבד אותי במתנות, אבל הכבוד שלי יותר גדול כשאני לא לקוח את המתנות. ואז מתברר שהנדר כלל לא חל משום שהתנאי התקיים.

וכן האומר לחבירו וכו': האומר לחבירו 'אני אוסר עליך בקונם ליהנות ממני אם לא תתן לבן שלי כור של חיטים ושתי חביות של יין', וחבירו לא הסכים לתת אותם לבנו. לדעת רבי מאיר עד שהוא לא יתן לבנו את המתנות הנדר חל. ולדעת חכמים יכול הנודר להתיר את נדרו אם הוא בעצמו יאמר 'הריני כאילו התקבלתי את החיטים והיין' (מדובר שבנו הוא קטן הסמוך על שולחנו, שאז הנדר לקבל את המתנות הוא לטובתו של האב, והאב יכול לומר הריני כאילו התקבלתי).

היה מסרב בו וכו': היה מפציר בו לשאת את בת אחותו (= מדובר שהיא בת גילו, ויש מצווה לשאת את בת אחותו), ואמר 'קונם שהיא נהנית לי לעולם', מותר לה ליהנות ממנו בשאר הנאות, לפי שהוא התכוון רק לשם אישות (= שלא רוצה להינשא לה) ולא לשאר הנאות.

היה מסרב בחבירו וכו': אדם שהיה מפציר בחבירו שיאכל אצלו, וחבירו לא רוצה והוא נודר 'קונם ביתך אם אכנס בו, קונם טיפת מים צוננים אם אטעם אצלך', מותר לו להיכנס לבית חבירו ולשתות טיפת צונן, משום שהוא לא באמת התכוון לנדר מלהכנס לביתו או לשתות טיפת צונן אלא רק לנדר מאכילה ושתייה.

 הדרן עלך קונם יין